

Influensa övervakas via sökloggar på vårdguider

Forskare på Smittskyddsinstitutet i Solna håller på att testa ett datorprogram som kartlägger »oroande« sökmonster på svenska vård sajter. Systemet kan bli en del i den svenska pandemiberedskapen i framtiden.

– Indikatorövervakning är det knappt någon som hört talas om i Sverige ännu, säger datavetaren Annette Hulth när hon tar emot på avdelningen för epidemiologi på smittskyddsinstitutet i Solna.

Den engelska och kanske mer välbekanta termen för det hon arbetat med det senaste året är »syndromic surveillance«. Konceptet kommer från USA och handlar om att skaffa sig en bild av ett sjukdomsläge i samhället genom att söka efter tecken i informationsflöden som från början skapats för andra syften.

– Det kan handla om att analysera telefontrafik eller inskrivningsformulär på akutsjukhus, men så vitt jag vet är vi först med att använda Internet, säger Anette Hulth.

Tillsammans med statistikern Gustaf Rydevik har hon sedan våren 2007 utvecklat och testat ett datorprogram som analyserar de miljontals sökord som varje år skrivs in på landets medicinska webbplatser.

– Vi har fått tillgång till de sökloggar som skapas när folk letar efter information på till exempel vårdguiden.se.

I en första fas har man valt att leta efter sökord som tyder på att folk drabbats av influensa. Men systemet är tänkt att fungera för fler sjukdomar. I dag har sjukvården skyldighet att övervaka utbredningen av ett sextiotal olika infektionssjukdomar – allt från hiv, till kikhosta och salmonella. För närvarande sker det med hjälp av labbstatistik och ett hundra-femtiotal så kallade sentinel-

läkare som slumpvis valts ut för att rapportera fall till bland annat Smittskyddsinstitutet. Förhoppningen är att övervakningen ska bli både snabbare och mer rättvisande i framtiden, säger Anette Hulth.

– I dag tror vi att mellan 2 och 20 procent av alla svenskar insjuknar i influensa varje år, men vi vet också att det finns ett mörkertal av personer som kanske aldrig söker sig till sjukvården, utan nöjer sig med att söka information själva – på Internet till exempel.

På andra håll i världen har konceptet med indikatorövervakning redan prövats. I både USA och i Storbritannien har man i flera år låtit personal på SOS-nummer och sjukvårdsupplysningar logga antalet personer som ringer in med särskilda nyckelsymtom som exempelvis hosta, feber, eller

Anette Hulth

utslag. Det handlar om ett ganska förutslagslöst sökande efter signaler som man – utöver att kartlägga smittsamma sjukdomar – hoppas ska

kunna avslöja farliga industri-läckage, eller ge en tidig varning om en terrorattack med biologiska stridsmedel.

I kölvattnet av Sars, och de fall av fågelvirus som smittat människor de senaste åren, har också behovet av bättre varningssystem för nya pandemier aktualiserats. Och även här tror Anette Hulth att deras övervakning av medicinska webbplatser kan komma till nytta.

– I takt med att internet-användningen ökar i de delar av världen där man tror att ett nytt virus kommer att uppstå skulle tekniken kunna bli ett

sätt att upptäcka smittan tidigt.

Men i länder som Sverige skulle det kanske främst handla om att kunna fortsätta kartlägga spridningen av ett nytt virus i veckor, eller månader efter att det slagit till – även om de som i dag är tänkta att sköta en sådan rapportering själva insjuknar i smittan.

– I ett sånt läge kan det vara bra med ett alternativt system som inte är lika beroende av ett fåtal personer, spår Anette Hulth som tror att deras sökprogram för Internet bara kommer att bli ett av flera parallella i ett framtida övervakningssystem för infektionssjukdomar. På socialstyrelsens smittskyddsenhet finns redan planer på att även söka efter tecken via sjukvårdsupplysningar, som i Storbritannien, och via trender inom läkemedelsförsäljningen.

Men än så länge kvarstår för forskarna på smittskyddsinstitutet att visa att konceptet med indikatorövervakning verkligen ger stabila och tillförlitliga uppskattningar av antalet insjuknade i den gamla vanliga influensan. Jämförelser med labbstatistik och sentinelrapporter från två tidigare säsonger har hittills varit lovande. I sommar ska en tredje omgång, förra årets influensastatistik, köras mot de resultat man fått fram via Internet.

– Och visar de samma goda överensstämmelse så tror jag att vi snart kan börja använda den här tekniken på riktigt, säger Anette Hulth som redan i höst hoppas kunna börja testa sitt datorprogram på någon annan av det sextiotal infektionssjukdomar som smittskyddsinstitutet gärna vill skaffa sig bättre koll på.

– Vinterkräksjukan skulle vara en intressant kandidat.

Kristoffer Gunnartz
Frilansjournalist

Konsument- och konkurrensverk följer apoteksavreglering

Regeringen beslöt i förra veckan att ge Konsumentverket och Konkurrensverket i uppdrag att följa utvecklingen på apoteksmarknaden under omregleringsperioden. Syftet är att bevaka konsumenternas intressen och minimera riskerna för att det skapas inträdes hinder för nya aktörer.

– Det ska bli enklare för den enskilde att få tag på sin medicin. Vi vill därför få in fler apotek som kan bidra med längre öppettider och prispress. Avgörande för den här målsättningen är att vi uppnår en väl fungerande konkurrens på apoteksmarknaden, säger socialminister Göran Hägglund i ett pressmeddelande från Socialdepartementet. ■

»Det ska bli enklare för den enskilde att få tag på sin medicin«, säger socialminister Göran Hägglund.

Nya Patientdatalagen: Läkarförbundet manar till varsamhet

Läkarförbundet har avgett remissvar på Socialstyrelsens förslag till nya föreskrifter »Socialstyrelsens föreskrifter om informationshantering och journalföring i hälso- och sjukvården«, som tagits fram med anledning av den nya Patientdatalagen som träder i kraft 1 juli i år. Läkarförbundets remissvar berör i huvudsak hur patientintegriteten och patientsäkerheten kan säkras och förstärkas, men manar också till en viss varsamhet: Socialstyrelsen bör noga överväga vilka uppgifter som kan omfattas av rätten till direktåtkomst. »Viss information bör i första hand lämnas vid direkt kontakt mellan patient och läkare, varför elektronisk direktåtkomst bör möjliggöras först efter viss fördröjning.«

Läkarförbundet påtalar vidare vikten av »effektiv loggkontroll«. Men där risk för hot och våld föreligger bör information utges om vårdgivande enhet, inte enskild yrkesutövare. Inom den allmänna hälso- och sjukvården bör dock patienten efter begäran om utfående av allmän handling normalt ha rätt att få ta del av de så kallade logglistorna och därmed information om åtkomst på individnivå. ■